

Att mötas på folkhögskola

Folkhögskoleforum 2023

Filippa Millenberg, Linköpings universitet

Relationell
pedagogik

Livsvärlds-
fenomenologi

Vuxnas lärande

Folkbildnings-
forskning
Folkhögskole-
forskning

Lärares
pedagogiska
praktik

Utgångspunkt

- Hur framträder möten mellan lärare och kursdeltagare i den pedagogiska praktiken på en folkhögskolas hantverkskurser?
- Hur kan dessa möten förstås och vilken betydelse kan de ha för lärares praktik?
 - Utforska relationella och existentiella dimensioner av dessa möten

Resultat

”En stor tilltro till möten som platsen för lärande”.

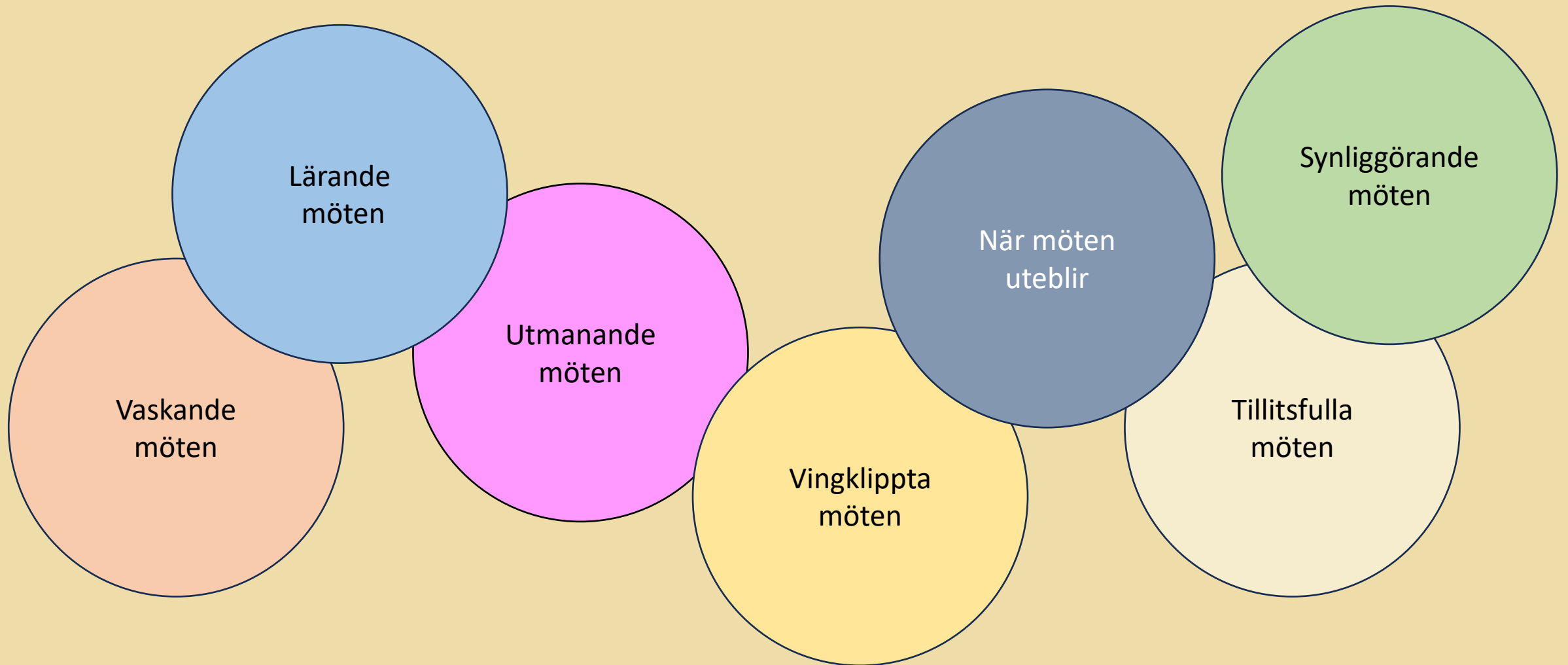
”Utbildningen har två syften: att växa som människa (bli till som människa i världen tillsammans med andra människor) och lära ett hantverk”.

”Möten existerar som ett mänskligt, socialt och pedagogiskt fenomen i form av kommunikation, samspel och konstituerande mening och kan därigenom beskrivas som ett pedagogiskt verktyg för lärare”.

- Pedagogisk hållning

- *Undervisning förstås som en process med relationella och existentiella dimensioner.*
- *Öppenhet, lyhördhet, nyfikenhet och uppmärksamhet inför kursdeltagares livsvärld och vem en kursdeltagare är och kan tänkas bli i och under utbildning.*
- *Lyhört följa, samspela och utmana kursdeltagarna i möten - möten en plats för gemensamt konstituerande av mening som inte kan definieras på förhand utan följer på lärarnas öppenhet inför vad som tar form emellan dem och kursdeltagarna.” (riskfyllt och oförutsägbart)*

Hur framträder möten?

Vaskande möten

”Likt när man vaskar fram guldkorn ur sand och sly, bjuder lärarna in deltagarna till en sorts *vaskande möte* för att **få fram kursens innehåll**. Dessa vaskande möten sker på olika sätt beroende på kurs och vilka lärare som är involverade.”

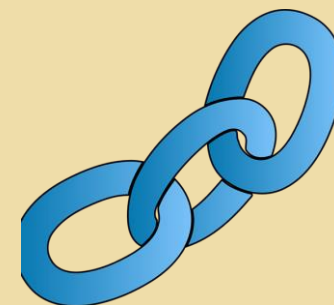
“Kursens innehåll och iscensättning ses som avhängande av vem deltagarna är – vilka önskemål och behov de har”. (vaskande möte = en förutsättning)

Bra idéer, men vi får vänta, säger Jonna under mötet. Vi vet ju inte vilka kursdeltagare vi får och de kanske inte alls vill ha någon temavecka. (Jonna)

”Trots rika erfarenheter och kunskaper anser lärarna att de inte kan förlita sig på planeringar och erfarenheter från tidigare år eftersom kursdeltagarna inte är desamma. Vaskande möten fyller därmed en **didaktisk funktion**.”

Tillitsfulla möten

- Uppstår i det vardagliga livet genom att lärare och deltagare exempelvis skojar med varandra eller kort delar erfarenhet
- Korta, intensiva och präglas av tillit
- Personliga, djupa, och existentiella möten, MEN vid en första anblick kan tyckas flyktiga och avgränsade och obetydliga
- De har en slags beröringspunkt och grundar sig i starka band som byggts upp över tid

Marcus har inte träffat deltagarna på ett par dagar. Han ser dem på håll och stannar till när han möter dem.

- Hur är livet? frågar han.

En av kursdeltagarna svarar att det är bra och att de har sett en film som de tror att han skulle gilla. De småpratar lite om filmens innehåll och vad de har erfarit som roliga poänger.

Marcus lyssnar och säger:

- Kul, den borde jag se.
- Gör det, säger en av kursdeltagarna.
- Ses! ropar Marcus och slänger upp en hand när de precis har passerat varandra.

Marcus visar **intresse** för kursdeltagarna som **personer/människor** (inte som studerande objekt).

Hans fråga "hur är livet" är en **öppen inbjudan** som ger kursdeltagarna möjlighet att respondera högt och lågt eller helt avböja.

De väljer att stanna upp och berätta om filmen som de alla har sett eftersom de tror att det är en film som Marcus skulle gilla (en slags beröringspunkt).

Deltagarnas tidigare **erfarenheter** av och med Marcus – **relationen** de har utvecklat – ligger till grund för valet.

I detta korta, men tillitsfulla möte **bekräftas** och **erkänns** både kursdeltagarna och läraren.

Synliggörande möten

Att mötas handlar också om att **få syn på varandra** och **sig själv**. Därför uppmanas och uppmuntras kursdeltagare träda fram inför varandra på en rad olika sätt.

Det är onsdag morgon och dags för gruppen i måleriklassen att möta Sia och Marcus. Efter en uppstart och introduktion där deltagarna har fått ställa ut sina alster i kluster är det nu dags att presentera de för gruppen.

- Det ska bli spännande att höra hur ni har tänkt och resonerat och vad som har hänt i era arbetsprocesser, säger Sia.

Hon pekar på en av målningarna och frågar:

- Vem har gjort den?
- Det är jag, säger Linn.

Linn är en kursdeltagare som inte gör så mycket väsen av sig, hon ber sällan om hjälp och får inte så mycket gjort på dagarna. Under arbetsprocessen har Sia frågat henne några gånger om det är något som hon funderar över eller vill ha hjälp med men Linn har avböjt. Nu, under redovisningen, frågar Sia:

- Hur tänkte du när du jobbade?

Linn är tyst. Hon skruvar lite på sig. Hon tittar på Sia och tittar sedan på tavlan. Hon ser obekvämt ut. Hon drar i ärmarna på tröjan och tittar ner i golvet. Sia ställer en ny fråga:

- Hur växte bilden fram?

Linn förblir tyst och gör en ryckning med axlarna. Sia väntar en stund, medan hon är riktad mot Linn. När Linns respons uteblir ger Sia röst åt Linns målning genom att lyfta fram saker ur den som exempelvis dess prickar. Hon tittar på Linn och på gruppen och säger:

- Utan prickarna hade det inte hänt så mycket i målningen. Det är prickarna som lyfter och gör att det händer något här. Jag tänker att prickarna är viktiga för målningen, säger Sia. Vad tänker du om det?

- Mmm, responderar Linn kort och tittar ner.

- Tack så länge Linn, säger Sia.

När deltagare initierar synliggörande möten – exemplet med Berits muggar.

När lärare synliggöra sina egna erfarenheter – exemplet med Yngve.

*”Synliggörande möten handlar således också om att **våga dela med sig**, att **våga ta plats** på scen både bokstavligen i aulan och bildligt talat genom att **framträda som människa för andra människor**. Genom att visa **mod** och dela med sig av sina livserfarenheter vill lärarna uppmuntra deltagarna att också dela med sig. Det är inte rimligt att förvänta sig att kursdeltagarna ska dela med sig av sina erfarenheter och framträda som människor bland andra människor om inte lärarna själva gör det.*

*Med en mängd olika livserfarenheter hos lärare och kursdeltagare, bjuder dessa möten således på synliggöranden av **eller inblickar in i en bredd av livsvärldar**. För kursdeltagarna medför detta att de kan känna igen sig och **bekräftas** men också att de kan **möta motstånd**.”*

Utmanande möten

Lärarnas öppna, inbjudande inställning ska inte tolkas som att de stryker kursdeltagarna medhårs eller aldrig bjuder de motstånd. Möten som **utmanar** framträder gång på gång i den pedagogiska praktiken.

Exemplet med August och Marcus.

Vingklippta möten

Jag tänker att det är flera svårigheter. Dels tänker jag eh...ja, men för oss att ställa om. Att vi **inte kan möta** dem i vardagen varje dag och **se** vad de behöver och anpassa oss efter **hur det är**. [...] När man finns runt i kring dem (kursdeltagarna), kan man känna av när de jobbar...eh...man **ser** vad de gör, man **ser** hur det funkar och man kan **se** frustration, man kan **se** glädjen eller man kan **se**, ja man får **uppleva** liksom **hur de har det** och vad man kan hjälpa dem med. ... Då tänker jag att det inte är lika lätt att **känna av** det utan vi behöver ju mer feedback, att de själva ser vad de behöver och ber om hjälp. (Jonna)

Lärande möten

Elsa: Jag tänker ju alltid att det vi gör handlar mycket om att lyfta människor, kanske inte bara lära ut ett hantverk eller bli duktig på att måla. Utan det är i det här personliga, att man får vara någonstans där man kan **växa som människa**. Och det händer ju nästan alltid med alla, att de... när man blir bekräftad och man känner att det här var jag ju bra på, då mår man ju bättre som människa. [...] Sen tror jag att vi kunde gjort egentligen vad som helst.

- Filipa: Det där att växa som människa, vad betyder det om du skulle vara lite mer konkret?
- Elsa: (tyst) Mmmm, ja, **tro på sig själv**, (tyst), ja, det var ju...men man kan ju se, ibland kan man ju **se** det rent konkret på hela **kroppshållningen**. Jag kommer ihåg en kille som vi hade som han gick i en luva, det var en kille och en tjej, och han, grottmänniska alltså, och sen så mådde han bättre, han blev sedd och så träffade han en tjej här och så blev de ett par och så tog han av sig luvan och så det sista sträckte han på sig och det sista gick han i linné (småskratt). Det är ju en resa.

”Lärandet av ett hantverk och växandet som människa är för Elsa en *sammanvävd process* samtidigt som hon lägger tyngdpunkten på att bli till som människa. Det handlar om att utvecklas på ett personligt plan såsom att *upptäcka och lära något om sig själv*. Det kan exempelvis handla om att utveckla ett bättre *självförtroende, mod, nyfikenhet, trygghet i gruppen* eller i *det egna skapandet*. Men det handlar också om att få möjlighet att *förstå sig själv, andra och världen på nya sätt*. Medan undervisningens innehåll bygger på en överenskommelse mellan lärare och kursdeltagare – på det vaskande mötets utfall – är den andra aspekten – växandet som människa – inte givet och framför allt inte uttalat.”

När möten uteblir

Läraren Sia inbjuder deltagaren Ben att "boa in sig" men han "boar bort sig"

Att bjuda motstånd

Det finns en uttalad förväntan från skolan och lärarna att kursdeltagarna ska närvara och ta aktiv del i de skolgemensamma samlingarna och aktiviteterna som uppfattas som centrala mötesplatser. Det arrangeras exempelvis **friluftsdagar**, **pepparkakshus-tävlingar** och **temadagar** där alla kursdeltagare på skolan förväntas delta. Dessa aktiviteter beskrivs av lärarna som **en viktig del i utbildningen** eftersom det ger **möjligheter till att växa som människa** genom de olika möten och aktiviteter som tar form. Men alla kursdeltagare delar inte lärarnas upplevda meningsfullhet med de gemensamma aktiviteterna som en mötesplats för mänsklig tillblivelse. Flera av kursdeltagarna menar å sin sida att det bara **”tar tid från deras studietid i hantverket”** och därmed erfars dessa mötesplatser som **ett hinder**.

På vilket sätt är möten ett pedagogiskt verktyg?

- Vad blir möjligt?
- Rytme och riktning för didaktiska val som inte handlar om strategier eller metoder utan samvaro och samexistens
- Att gemensamt förskjuta uppmärksamhet till det som ter sig viktigt
- Möjliggör för lärare att anpassa undervisning till vilka kursdeltagarna är och vilket syfte de har med studierna.
 - att lyssna in och erfara en annan människa i en tillblivelseprocess - vem och vad hen kan tänkas bli kan inte bestämmas på förhand.